

BEGROETING en OPENINGSWOORD

Stille nacht, heilige Nacht.

Ruimte waarin het Woord gehoord wordt.

Een Woord dat straalt als licht.

Een Woord dat warmte schenkt en vrede.

Een Woord dat zich baanbreekt naar ons hart,

zoals een kind dat om geborgenheid en liefde vraagt,

een pasgeborene die zich laat wiegen in armen van onschuld en goede wil.

Die van u, jawel! (*Abrupt einde orgelspel.*) U kunt het, broeders en zusters, ...

met de genade van de Heer Jezus, het mensgeworden Woord op aarde,

met de liefde van God, de Vader die oog heeft voor het zwakke,

en met de kracht van de Geest, de bewerker van alle vrede.

Amen.

1e lezing Jes 9,1-3.5-6 (*Een kind is ons geboren*)

2e lezing Tit 2,11-14 (*Gods genade is verschenen*)

Evangelie Lc 2,1-14 (*Heden is ons een Redder geboren*)

HOMILIE

“Heden is u de Heiland geboren, Christus de Heer!” Dit is de declaratie van een engel bij de stal van Betlehem. Maar wat staat die plechtige uitroep toch in contrast met het laconieke verslag dat eraan voorafgaat. Lucas had net verteld: “Zij wikkelden het kind in doeken en legden het in een kribbe, omdat er in de herberg geen plaats was voor hen.” Vluchtelingen die zich moeten behelpen. Verdient zoiets trompetgeschal? Stel dat we weten dat het om een toekomstige koning gaat – en we weten het toevallig – dan zouden we ons toch plaatsvervangend schamen om wat hier gebeurt? Hou het maar een beetje stil, zorg maar dat dit het nageslacht niet ter ore komt. “Heden is u de Heiland geboren!” Kan iemand die engel eens de mond snoeren? Hij brengt de hele wereld in verlegenheid.

Lucas is een voortreffelijk verteller. Hij bouwt contrasten in opdat onze ogen zouden opengaan en onze oren zouden tuiten. Goed dat we hem aan het woord laten in het holst van de nacht. Op zo’n moment – als we tenminste wakker zijn – staan onze zintuigen scherp afgesteld. Nu kunnen we eindelijk zien en horen dat God ons leven binnenstapt op een wijze die naar ons gewone, nuchtere aanvoelen totaal onaangepast, onwaardig en zelfs storend is. Zo’n ervaring werkt ontregelend. Zou dat de bedoeling zijn van de evangelist? Ik neem aan van wel. Hij doet trouwens ook nog op een andere manier aan ontregeling.

Lucas begint zijn verhaal met de schets van een indrukwekkend kader, een kader dat bepalend is voor het verdere verloop van de geschiedenis. Keizer Augustus geeft het bevel tot een volkstelling. En het geschiedde. Er wordt geschiedenis geschreven door de groten der aarde. Jozef en Maria moeten zich ernaar plooiën, willen of niet. Maar op dat eerste ‘En het geschiedde’ laat de verteller een tweede ‘En het geschiedde’ volgen: het begin van een geschiedenis in een geschiedenis, de start van een kleine historie die nog niet de voetnoten zou halen in de keizerlijke annalen van die tijd. Wat zou een kroniekschrijver zich gaan bezighouden met de reconstructie van een bedrijf waarin een paar asielzoekers en een boreling met de naam Jeshoua op de scène verschijnen! Maar Lucas vertelt het wel. Alsof hij fijntjes wil opmerken dat de echte geschiedenis niet wordt geschreven door presidenten, en al helemaal niet op galadiners waar rijken en machtigen elkaar vinden om hun zaakjes over de rug van de kleine man te regelen.

En Lucas maakt het contrast nog dieper. Hij stoffeert zijn kleine historie met herders – ruwe lieden aan de zelfkant van de maatschappij – en met engelen, wezens die niemand ooit de hand heeft gedrukt. Waren ze er wel, die engelen? Jazeker, maar alleen zichtbaar en hoorbaar voor wie de nieuwe tijd induikt, Gods tijd die begint met een kleine historie. Engelen voeren feestklanken uit de hemel aan. Uit dat donkere gebied waar sterren fonkelen. Uit de ruimte waar een heilige stilte het klankbord vormt. Wie een ster van hoop in zijn hart draagt en de stilte bewaart, die wordt vanzelf ook een klankbord voor het gezang der engelen. Wat zingen die engelen? Dat de nieuwe geschiedenis een aanvang neemt. Nieuw is die tijd omdat het Woord is geschied. Nieuw omdat dit Woord zal blijven geschieden zolang er mensen zijn die het verkondigen, het gestalte doen krijgen... hier op aarde, in harten en handen die dag aan dag – bij hun queeste naar vrede – de bede van Maria als leidmotief hanteren: ‘Mij geschiedde naar uw Woord.’

Aan het einde van zijn bevlogen verslag komt de evangelist weer netjes op de begane grond terecht. Met een aanstormende heerschare die spreekt over vrede op aarde. Jawel, op aarde! Geen gedroomde vrede achter onbereikbare horizonten, maar een vrede die het werk is van mensen. Het resultaat van wezens die verblijf houden op aarde en daar evengoed hun kleine historie schrijven. Maar er is wel iets veranderd. Boven de tijdelijke woonst van mensen staat nu een lichtende koepel, een hemels dak waarin geschreven staat dat wij, bouwlieden, mogen vertrouwen op de Architect van de vrede, op die God uit den hoge die alle eer toekomt... omdat Hij ons liefheeft zoals een moeder haar kind.

Centraal staat de vrede op aarde. En God die snakt naar wederliefde. De heilige Bernardus van Clairvaux gebruikt er een mooi beeld voor: “God gaf de aarde een kus. – Jezus is de kus van God aan de aarde.” Neen, dit is geen romantiek. Het beeld geeft toegang tot de realiteit, veel directer dan lange redeneringen. De liefde van God is geen vleierij, en ook geen heerschappij. God wacht immers op onze vrijwillige reactie. Hij verlangt dat we zijn omhelzing toelaten, ontvangen.

En beantwoorden met een wederkus! Wie kan dat nu? U kunt het! U die hier bent. U die luistert. U die van goede wil bent en vrede – vrede van God – laat heersen in uw hart. ‘Eer aan God in den hoge, en vrede op aarde aan de mensen die Hij liefheeft.’ Zalig Kerstmis!